УДК 71:72.01+159.91

ІНОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННІ СИСТЕМИ ПСИХОЛОГО-РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ПРОСТОРІВ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА В м. ДНІПРО

Бондаренко К. Ю.[1], магістрант, **Товстик Т. М.**[2], доц.
ННІ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»
Українського державного університету науки і технологій
[1] uabondarenko2003@gmail.com, [2] tovstyk.tamara@pdaba.edu.ua

Постановка проблеми. У сучасному урбанізованому середовищі все більшої актуальності набуває проблема психологічного здоров'я населення. Психоемоційне навантаження, високий темп життя, інформаційна перенасиченість, а також вплив воєнних дій створюють критичну потребу у формуванні простору, здатного підтримувати та відновлювати ментальне здоров'я. Місто Дніпро, як одне з великих індустріальних міст України, потребує впровадження нових підходів до реабілітації населення. Одним з перспективних напрямів є створення архітектурного середовища, орієнтованого на відновлення психіки − через реабілітаційні центри та антистрес-зони в публічному просторі.

Мета дослідження. Метою дослідження є комплексний аналіз архітектурних принципів формування реабілітаційних установ у контексті сучасного урбаністичного середовища. Особлива увага приділяється вивченню впливу просторового середовища на психологічний стан людини та пошуку архітектурних рішень, які сприятимуть психоемоційному відновленню. У рамках дослідження передбачено:

- аналіз існуючих світових та національних практик у сфері створення реабілітаційних просторів;
- дослідження взаємозв'язку між елементами міського простору та психологічним комфортом мешканців;
- розробка концепції інноваційного реабілітаційного центру у місті Дніпро із впровадженням антистрес-зон;
- формування архітектурних рішень, орієнтованих на релаксацію, ресоціалізацію та психологічну підтримку різних соціальних груп, включаючи ветеранів, внутрішньо переміщених осіб, осіб з інвалідністю, молодь тощо;
- інтеграція таких просторів у загальну структуру міського середовища з урахуванням принципів сталого розвитку, інклюзивності та соціальної згуртованості.

Результати дослідження. Сучасна архітектура дедалі частіше орієнтується на людину та її внутрішній стан. У цьому контексті розробка архітектурних рішень для реабілітаційних закладів виходить за межі стандартного медичного підходу та включає психологічні, емоційні та соціальні аспекти.

У дослідженні було опрацьовано типологію просторових рішень, які позитивно впливають на ментальне здоров'я − це простори з природною вентиляцією, доступом до природного освітлення, використанням натуральних матеріалів, інтеграцією зелених зон, водних об'єктів, елементів мистецтва та сенсорних маршрутів.

Місто Дніпро, як один із центрів адаптації та підтримки, потребує інноваційних рішень у сфері психологічної реабілітації. У роботі розглянуто концепцію формування психолого-реабілітаційних просторів у міському середовищі, що включає інтеграцію природних, архітектурних, соціальних і технологічних компонентів.

Запропоновано модель багаторівневої системи таких просторів, де поєднуються зелені зони, арт-об'єкти, цифрові інтерфейси для самодіагностики емоційного стану та місця для групової/індивідуальної терапії. Особливу увагу приділено участі громади, залученню міждисциплінарних фахівців та використанню сучасних підходів до урбаністики. Концепція

передбачає створення психолого-реабілітаційних просторів у місті Дніпро з урахуванням індивідуального та групового підходу до роботи з особами, які пережили стресові або травматичні події. Дані простори інтегрують медичні, соціальні та рекреаційні функції, утворюючи комплексну систему підтримки та відновлення.

Окрему увагу приділено розміщенню антистрес-зон у структурі міста, які виконують роль відкритих громадських просторів − скверів, тихих вулиць, парків з терапевтичним ландшафтним дизайном.

Досліджено іноземний досвід (Нідерланди, Японія, Швеція), який доводить ефективність інтервенцій у міське середовище через малі архітектурні форми, «зелені кімнати», тихі вуличні галереї, інтерактивні елементи.

Висновки.

1. Архітектура здатна стати дієвим інструментом реабілітації, впливаючи не лише на фізичне, але й на ментальне здоров’я людини.

2. Створення реабілітаційного центру з інтеграцією антистрес-зон у Дніпрі дозволяє сформувати нову модель урбаністичного середовища, орієнтованого на психоемоційне благополуччя громадян.

3. Для досягнення ефективності варто застосовувати мультидисциплінарний підхід − поєднуючи архітектуру, психологію, урбаністику та ландшафтний дизайн.

4. Подальші дослідження мають бути спрямовані на вивчення впливу конкретних просторових рішень на емоційний стан людини та адаптацію світового досвіду до українських реалій.

5. Реалізація подібних проєктів сприятиме підвищенню рівня життя, соціальної інтеграції та гармонізації міського простору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Gehl Jan. Cities for People. Island Press, 2010. [Електронний ресурс]. URL: https://www.scribd.com/document/584002723/Cities-for-People-by-Jan-Gehl

2. Ulrich R.S. View through a window may influence recovery from surgery. *Science*. 1984. Vol. 224, № 4647. Pp. 420–421. [Електронний ресурс]. URL: https://lebonheurestdanslejardin.org/wp-content/uploads/2019/06/ulrich-1984.pdf

3. Простір для щастя. Як місто впливає на наше ментальне здоров’я. *LIGA.Life*. [Електронний ресурс]. URL: https://life.liga.net/poyasnennya/article/prostranstvo-dlya-schastya-kak-gorod-vliyaet-na-nashe-mentalnoe-zdorove

4. Архітектура терапії : матер. конф. «Місто як місце відновлення». Львів : Національний університет «Львівська політехніка», 2023. [Електронний ресурс]. URL: https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2023/may/30404/11.pdf